הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שמג שדמ

* מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְכֵן אָסוּר (ו) לְהַרְגִּילוֹ בְּחִלּוּל שַׁבָּת וּמוֹעֵד וַאֲפִלּוּ בִּדְבָרִים שֶׁהֵם מִשּׁוּם שְׁבוּת. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָל זֶה בְּקָטָן דְּלֹא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, אֲבָל הַגִּיעַ לְחִנּוּךְ (ז) צְרִיכִים לְהַפְרִישׁוֹ (תוס׳ פרק כל כתבי (קכ״ג. ד״ה שמע מינה)). (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא שַׁיָּךְ חִנּוּךְ לְבֵית דִּין אֶלָּא לְאָב בִּלְבַד (בית יוסף (ד״ה כתב הרמב״ם)). וְקָטָן שֶׁהִכָּה אֶת אָבִיו אוֹ עָבַר שְׁאָר עֲבֵרוֹת בְּקָטְנוּתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צָרִיךְ תְּשׁוּבָה כְּשֶׁיִּגְדַּל, מִכָּל מָקוֹם (ט) טוֹב לוֹ שֶׁיְּקַבֵּל עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר (ה) לִתְשׁוּבָה וּלְכַפָּרָה אַף עַל פִּי שֶׁעָבַר קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה בַּר עֹנְשִׁין (פסקי מהרא״י (תרומת הדשן) סימן ס״ב):

שדמ דִּין הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר בְּשַׁבָּת וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א שַׁבָּת ס״ט (ע״ב) מֵימָרָא וּבְרַיְיתָא.
ב שָׁם מִמַּשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא.

א (א) * [א]הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי הוּא שַׁבָּת, מוֹנֶה שִׁבְעָה יָמִים (ב) מִיּוֹם שֶׁנָּתַן אֶל לִבּוֹ שִׁכְחָתוֹ וּמְקַדֵּשׁ הַשְּׁבִיעִי (ג) בִּקְדוּשׁ וְהַבְדָּלָה. (ד) [ב]וְאִם יֵשׁ לוֹ (ה) מַמָּה לְהִתְפָּרְנֵס, (ו) אָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כְּלָל עַד שֶׁיְּכֻלָּה מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, * וְאָז יַעֲשֶׂה מְלָאכָה בְּכָל יוֹם אֲפִלּוּ בַּיּוֹם שֶׁמְּקַדֵּשׁ בּוֹ

בְּאֵר הֵיטֵב

הַתִּינוֹק אֵינוֹ חוֹלֶה כָּל כָּךְ, יְשָׁאנוּ לַחוֹרֵשׁ וְלֹא יְכַנִּיס הַחֹמֶר לַבַּיִת כְּלָל, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן ת״נ סָעִיף קָטָן י״א, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ה) לְתִשׁוּבָה. קָטָן שֶׁגָּנַב אוֹ שֶׁהִזִּיק רָאוּי לְהַכּוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּיל בָּהּ, אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְשַׁלֵּם אִם אֵין הַגְּנֵבָה בָּעַיִן. בַּ״ח (ס״א), וְעַיֵּן ט״ז (סק״ב) וּבְסָפֶר חֲסִידִים סִימָן תרצ״ב:

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְכֵן וְכוּ׳. וְדַעַת הָרַשְׁבָּ״א (קכא. ד״ה שמעת מינה) וְהָרַיְ״ן (מה: ד״ה מתני׳ נכרי) דְּאִם הַתִּינוֹק צָרִיךְ לְכָךְ, [ב]מֻתָּר אֲפִלּוּ לְסָפוֹת לוֹ בִּידַיִם דְּבָר שֶׁהוּא אִסּוּר מִדְּרַבָּנָן, אַךְ הַמַּחֲבֹר סָתַם לְדִינָא כִּדְעַת הַחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם וְאוֹסְרִים בְּכָל גַּוְנֵי. וְכָתַב בְּתִשְׁבֹּת רַבֵּנוּ עֲקִיבָא אִיגֶר (מהדורא קמא סר׳ טו) עַל דְּבַר טַלְטוּל הַסְּפָרִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּמָקוֹם שְׁאֵין עֲרוּב עַל יְדֵי תִּינוֹק אִי יֵשׁ לִסְמֹךְ בָּזֶה עַל הָרַשְׁבָּ״א דְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן סְפִינַן לֵיהּ בִּידַיִם, וְהַשִּׁיב דְּזֶה אֵינוֹ, דְּהָא הָרַ״ן כָּתַב בְּפֶרֶק כָּל כְּתְבֵי לְהַדְיָא [ג]דְּאַף לְהָרַשְׁבָּ״א סְפִינַן לֵיהּ רַק לְצָרְכּוֹ וְלֹא לְצָרְכָּנוּ, וְאַדְרַבָּה מְחִינַן בְּיָדֵיהּ. וְיֵשׁ תַּקָּנָה לְתֵת לְהַתִּינוֹק חֹמֶשׁ וְסִדּוּר שִׁישָּׁא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לִצְרָךְ עַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל וּלְשָׁמְעַ קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וּמִמֵּילָא יִצְטָרֵךְ הַגָּדוֹל עִמּוֹ לְהִתְפַּלֵּל יַחַד:

א * הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְכוּ׳. וְהוּא הַדִּין אִם שָׁכַח בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ עוֹמֵד, אוֹ מִנַּיִן הַיָּמִים שֶׁל חֹדֶשׁ בְּנִיסָן סִיוָן תִּשְׁרֵי, וְיֵצֵר זֶה בְּיָמִים שֶׁאֵין הַלְּבָנָה נִרְאֵית וְכַדּוֹמֶה, דְּזֶה גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר לֵידַע וּלְהַכִּיר הַיָּמִים טוֹבִים וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָתַי חֹל הַמּוֹעֲדוֹת, צָרִיךְ לִנְהֹג מִסָּפֵק בְּקֹדֶשׁ עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁיִּצְאוּ הַיָּמִים טוֹבִים [פְּרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק״א)]:

* וְאָז יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וְכוּ׳. כָּתַב בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ד) דְּאִם יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד בְּלִי סַכָּנָה, אָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאוֹתוֹ יוֹם דְּאֵין צָרִיךְ כְּאֵן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ, וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי בִּגְדֵי יֶשַׁע שֶׁחוֹלֵק עָלָיו וְסוֹבֵר דְּאֵין צָרִיךְ לְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּתַעֲנִית, כְּדִי דְּקִיָּמָא לָן דְּאֵין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ, בְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סו ס״ח) שֶׁדַּעְתּוֹ [א]דִּלְעִנְיַן אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעָה זוֹ, וְעַל כֵּן אִם הָעוֹבֵד גְּלוּלִים רוֹצֶה לְהַאֲכִיל לְקָטָן יִשְׂרָאֵל שֶׁהַגִּיעַ לְחִנּוּךְ הֵבֵר שֶׁאִסּוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא, מִכָּל מָקוֹם גַּם עַל אֲחֵרִים לְמַחוֹת בְּיָדוֹ, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאִסּוּרוֹ מִדְּרַבָּנָן אֵין מִכָּל מָקוֹם עַל הָאָב: (ח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא שַׁיָּךְ וְכוּ׳. לָאו דַּעָה חֲדָשָׁה הִיא אֶלָּא דַּעַת הַמְחַבֵּר לְעֵיל: (ט) טוֹב וְכוּ׳. קָטָן שֶׁגָּנַב אוֹ שֶׁהִזִּיק (טז) רָאוּי לְבֵית דִּין לְהַכּוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַרְגִּיל בָּהּ [וְכֵן (יז) חַבָּלָה וּבִיּוּשׁ וְכָל דְּבָרִים שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, בֵּית דִּין מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ שֶׁלֹּא יֵאָרַע תַּקָּלָה עַל יָדוֹ], אֲבָל אֵין צָרִיךְ לְשַׁלֵּם אִם אֵין הַגְּנֵבָה בָּעַיִן. וְכָל זֶה מִדִּינָא אֲבָל לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, בֵּין שֶׁחָבַל בּוֹ בְּגוּפוֹ (יח) אוֹ שֶׁהִזִּיק לוֹ בְּמָמוֹנוֹ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לוֹ [טַ״ז (סק״ב) וְחַיֵּי אָדָם (שם ס״ה) וְכֵן מַשְׁמַע מַהֲגָהָ״א]:

א (א) **הַהוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר.** וְהוּא הַדִּין אִם נִשְׁכַּח בֵּין הָעוֹבְדֵי גְּלוּלִים וְנִשְׁכַּח יוֹם שַׁבָּת מִמָּנוּ [יְרוּשַׁלְמִי (פ״ז ה״א)], אַף לְפָעָמִים בָּזֶה יָכוֹל לְבָרֵר מֵחֲשְׁבּוֹנוֹתָם בְּאֵיזֶה יוֹם חָל שַׁבָּת שֶׁלָּנוּ: (ב) **מִיּוֹם שֶׁנָּתַן וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מִיּוֹם שֶׁנָּפַל בְּלִבּוֹ הַסָּפֵק מָתַי הוּא שַׁבָּת, (ג) וְאוֹתוֹ הַיּוֹם גּוּפָא הוּא יוֹם רִאשׁוֹן לִמְנִין שֵׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל: (ג) **בִּקְדוּשׁ וְהַבְדָּלָה.** דְּהֵיינוּ שֶׁעוֹשֶׂה קִדּוּשׁ עַל הַפַּת וְתַיֵּיץ כַּדִּין. וְתִקְּנוּ חֲכָמִים זֶה (ג) לְזָכְרוֹן שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת שַׁבָּת מִמֶּנּוּ. וְאִם אֵין לוֹ, יְקַדֵּשׁ עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה, דְּהָא הַתְּפִלָּה הוּא מִתְפַּלֵּל שֶׁל שַׁבָּת בְּיוֹם זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״א), וְיוֹצֵא בָּזֶה מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲפִלּוּ אִם הַיּוֹם הוּא בֶּאֱמֶת שַׁבָּת כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן רע״א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב) עַיֵּן שָׁם. וְגַם יַבְדִּיל בַּתְּפִלָּה שֶׁאוֹמַר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ, (ג) וְיוֹצֵא בָּזֶה עַל פִּי הַדְּחָק מִצַּוַּת הַבְדָּלָה: (ד) **וְאִם יֵשׁ לוֹ וְכוּ׳.** הַיְינוּ אֲפִלּוּ אֵין לוֹ (ד) כִּי אִם לֶחֶם בְּעַלְמָא, שׁוּב אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲצֶל בְּנֵי הַשַּׁיָּרָא לְהִשְׁתַּכֵּר בִּשְׂכִיל תַּבְשִׁיל, דַּהֲלֹא אֵין כְּאן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ: (ה) **מַמָּה לְהִתְפָּרְנֵס.** דְּהֵיינוּ מִכַּסְפּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אוֹ שֶׁיּוּכַל לְמָכֹר אֵיזֶה חֵפֶץ (ה) אוֹ שֶׁיּוּכַל לְהַשִּׂיג בְּהַקָּפָה מִבְּנֵי הַשַּׁיָּרָא עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִמְקוֹם יְשׁוּב אוֹ בְּמַתָּנָה מֵאֲצָלָם: (ד) **אָסוּר לוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּכָל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים דְּהָא כָּל יוֹם הוּא סָפֵק שַׁבָּת, וְאַף עַל גַּב

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) גְּמָרָא (יבמות קיג:): (יד) חַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סו ס״ג) וְכֵן מוֹכֵחַ מֵרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב א חלק א) עַיֵּן שָׁם: (טו) כֵּן הוּא לְשׁוֹן חַיֵּי אָדָם (שם ס״ח), **וּבְאֻמָּת עַל הָאָב מַטָּה לְהַפְרִישׁוֹ מֵאִיסּוּרָא אֲפִלּוּ בְּמִלְּתָא דְּרַבָּנָן מְשֻׁהוּא בַּר הֲבָנָה** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעַצְמוֹ (בכ״ג) [בס״ג] עַיֵּן שָׁם, וְהַאי דְּנָקִיט מְשָׁהוּא הַגִּיעַ לְחִנּוּךְ מְשׁוּם מִלְּתָא דְּרִשְׁיָא נָקְטֵיהּ: (טז) אַחֲרוֹנִים: (יז) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ד): (יח) **אֲפִלּוּ הֲהֵזֵק הֵיזֵק רַק בְּעִנְיַן גַּרְמֵי בְּעַלְמָא. כֵּן מִשְׁמַע מֵהַטַּ״ז** (סק״ב) **וְהַגְּרַ״א:**

א (ב) בַּ״ח (ס״א): (ג) דְּשׁ״י (סט: ד״ה בקדושתא) וְרַ״ן (לא. ד״ה גמ׳), וְכֵן נוֹטֶה בָּזֶה לְתָרֵץ הֵאֵיךְ הִתִּירוּ לוֹ לִבְרֹךְ בִּרְכַּת קִדּוּשׁ וַהֲלֹא עַל כָּל פָּנִים מִידֵי סְפֵקָא לֹא נָפְקָא וְעַל זֶה פֵּרֵשׁ לְזָכוֹר וְכוּ׳: (ד) טַ״ז (סק״א): (ה) **פָּשׁוּט, דְּכָל טַצְדְּקֵי דְּאִית לֵיהּ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת וְכֵן לַעֲבֹר שְׁאָר עֲבֵרוֹת מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת:**

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (סעיפים א-ב) אינו מחלק בין קטן שהגיע לחינוך לקטן שלא הגיע לחינוך, וכ״ל שאף באיסור דאורייתא אין ב״ד מצווים להפרישו. **ב]** וכתב בשו״ע הרב (ס״ו): ויש לסמוך על דבריהם להקל בדברי סופרים אם הוא צריך לכך ואין שם נכרי להאכילו על ידו. **ג]** ובשו״ע הרב (שם) כתב: ואף אם אין התינוק צריך לכך אלא שהגדול צריך לכך שיעשה לו תינוק איזה דבר האסור מדברי סופרים אין איסור לפי סברא זו ליתנו לו שיעשהו לו אלא כשנותנו לו בקביעות תדיר, שיש לחוש שמא יתרגל התינוק ויסרך בעשיית דבר זה ויבא לעשותו אף כשיגדיל, אבל כשנותנו לו באקראי בעלמא אין לחוש לכך רק שיהא בענין שאין בו איסור מה שמשהה בשבילו כמ״ש בסי׳ של״ד כגון לצורך מצוה.

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ע) (ז) כְּדֵי פָּרְנָסָתוֹ * [ג]מְצַמְצֶמֶת. (ח) [ד]וּמֻתָּר לַיְלֵךְ בּוֹ בְּכָל יוֹם, (ט) * אֲפִלּוּ בַּיּוֹם שֶׁמְּקֻדָּשׁ בּוֹ: ב [*] [ה]הָיָה יוֹדֵעַ מִנַּיִן יוֹם שֶׁיָּצָא בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַיּוֹם יוֹם רְבִיעִי אוֹ יוֹם חֲמִישִׁי לִיצִיאָתוֹ אֲבָל אֵינוֹ יוֹדֵעַ (י) בְּאֵיזֶה יוֹם יָצָא, מֻתָּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה (יא) בְּיוֹם שֶׁמִּינִי לִיצִיאָתוֹ שֶׁבְּיוֹם כָּזֶה יָצָא מִבֵּיתוֹ, דִּבְוַדַּאי לֹא יָצָא בְּשַׁבָּת, וְכֵן בְּיוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם וְכֵן לְעוֹלָם:

ג הָרַ"ן שָׁם (לא. ד"ה גמ'). ד שָׁם וְכֵן כָּתְבוּ תּוֹסָפוֹת (סט: ד"ה עושה) וְהָרא"ש (פ"ז סי' א) בְּתַרְוַיְיהוּ מִימְרָא דְּרַבָּא שָׁם. ה שני.

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ע) **כְּדֵי פָּרְנָסָתוֹ.** וְאִם יֵשׁ לוֹ לֶחֶם, אָסוּר לְבַשֵּׁל דְּאֵין בְּאָן פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ. ט"ז (סק"א): (ב) **אֲפִלּוּ.** אֲבָל שְׂאָר אִסּוּרֵי דְּרַבָּנָן אָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְעַיֵּן בְּמַהֲרַ"ם גַּלַאנְטֵי״ בְּסֵפֶר קָרְבַּן חֲגִיגָה סִימָן ל"ח:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [בשו"ע] **הָיָה יוֹדֵעַ מִנַּיִן יוֹם כּוֹ.** עַיֵּן בְּשו"ת מַהֲרַ"ם דִּי בּוּטִין סִימָן נ"ח דְּאַף בְּכָהֵאי גַּוְנָא מוֹנֶה הַשִּׁבְעָה מִיּוֹם הַשְּׁבִיעָה, וְשָׁם נָתַן טַעַם לָמָּה לֹא הַתִּיר בְּמְלָאכָה שֶׁלֹּא יָמִים שֶׁקָּמוּ לִיצִיאָתוֹ כֵּיוָן דְּאֵין יוֹצְאִין שִׁלֹּשָׁה יָמִים קֹדֶם שַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמוֹר וּקְצִיעָה בְּאוֹתָם שְׁנוֹסְעִים תַּחַת קֹטֶב שֶׁהַיּוֹם מִתְאָרֵךְ חֹדֶשׁ וּשְׁנֵי חֳדָשִׁים וְיֵשׁ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, יֵשׁ לְמָנוֹת שִׁשָּׁה יָמִים שֶׁל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת שָׁוֹת שֶׁלָּנוּ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דֶּרֶךְ הַיָּמִים הוּא יְמֵי חֹל, (ו) זֶה מִקְרֵי קָבוּעַ דְּהָא יוֹם שַׁבָּת מְנַכֵּר לַכֹּל הוּא: (ז) **כְּדֵי פָּרְנָסָתוֹ מְצַמְצֶמֶת.** אֲבָל יוֹם נְמֵי קָאֵי, שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהִשְׁתַּכֵּר מִמְּלָאכָה יוֹתֵר, וַאֲפִלּוּ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁלּוֹ כְּדֵי לְהָכִין עַל יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה (ו) גַּם כֵּן אָסוּר, דְּשֶׁמָּא הַיּוֹם הוּא יוֹם שַׁבָּת וְלִמָּחָר יִהְיֶה יוֹם חֹל וְאֵיךְ יְחַלֵּל בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹגֵעַ לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ, אֲבָל כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ מֵתֵר שֶׁנּוֹגֵעַ לְפִקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁאִם לֹא יַעֲשֶׂה מְלָאכָה יָמוּת בַּמִּדְבָּר בָּרָעָב. וּבְדִיעֲבַד אִם הִרְוִיחַ בְּיוֹם אֶחָד יוֹתֵר מִכְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ, אָסוּר לוֹ לְמָחָר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עַד שֶׁיְּכַלֶּה מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ב)]: (ח) **וּמֻתָּר לַיְלֵךְ.** אֲפִלּוּ (ט) כַּמָּה פְּרָסָאוֹת, שֶׁאִם יִשְׂאַר בַּמִּדְבָּר לְעוֹלָם יְחַלֵּל שַׁבָּת וְיָמוּת בְּאֶרֶץ גְּזֵרָה: (ט) **אֲפִלּוּ בַּיּוֹם שֶׁמְּקֻדָּשׁ בּוֹ.** כְּדֵי לְמַהֵר לָצֵאת מִן הַמִּדְבָּר. אֲבָל שְׂאָרֵי אִסּוּרִים אֲפִלּוּ אֵינוֹ רַק שְׁבוּת דְּרַבָּנָן אָסוּר לַעֲשׂוֹת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)] א]וּבְאַלִּיָּה רַבָּה (סק"א) מֻקָּל בִּשְׁבוּת אֲפִלּוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ כֵּיוָן דְּהוּא רַק סְפֵקָא דְּרַבָּנָן: **ב (י) בְּאֵיזֶה יוֹם יָצָא.** וְעַל כֵּן אָסוּר לַעֲשׂוֹת תֹּכֶף מְלָאכָה, דְּשֶׁמָּא יָצָא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי וְהַיּוֹם יוֹם שַׁבָּת, וְכֵן בְּיוֹם שִׁשִּׁי וּשְׁבִיעִי דְּשֶׁמָּא יָצָא בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי: (יא) **בְּיוֹם שֶׁמִּינִי לִיצִיאָתוֹ.** אֲבָל בְּיוֹם תְּשִׁיעִי אָסוּר, דַּהֲגַם דְּאֵין דֶּרֶךְ לָצֵאת מִבֵּיתוֹ בָּעֶרֶב שַׁבָּת, דִּילְמָא מִיקָּלַע לֵיהּ שַׁיָּרָא וּנְפַק בָּעֶרֶב שַׁבָּת נָאם כֵּן יוֹם תְּשִׁיעִי לִיצִיאָתוֹ הוּא שַׁבָּת, אֲבָל בְּיוֹם שְׁמִינִי וְכֵן בְּלֵילוֹ מֻתָּר. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁיַּסְפִּיק לוֹ לְהִתְפָּרֵנֵס מִזֶּה (ט) כָּל הַשָּׁבוּעַ, אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כָּל הַשָּׁבוּעַ:

(*) **וְהֵנָּה** עַד סִימָן זֶה בֵּרַרְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה כָּל לֹא עָשׂוּ רַבָּנָן כְּלָל תַּקָּנָה אֶצְלוֹ לַעֲקֹר הַמִּצְוֹת דְּאוֹרַיְתָא שֶׁשִּׁיךְ עַל יְמוֹת הַחֹל, וְעוֹד יֵשׁ סְבָרָא לְחַיְבוֹ דַּהֲלֹא פְּטוֹר דְּשַׁבָּת הוּא מִפְּנֵי שֶׁהֵם עַצְמָם אוֹת, וְאִם כֵּן זֶה שֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה לְפַרְנָסָתוֹ אֵין בּוֹ הֵפֶר [דְּלֹא מִסְתַּבֵּר לוֹמַר דִּבְקִדּוּשׁ לְבַד הוּא ההֶכֵּר, דְּהָא עִקַּר הָאוֹת הוּא דְּהַקָּדוֹשׁ בְּרוּחַ הוּא שַׁבָּת מִמְּלָאכְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהוּא גַּם כֵּן שׁוֹבֵת]. וְאֵין לוֹמַר דְּאִם כֵּן כָּל חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה שֶׁמֻּתָּר לְחַלֵּל שַׁבָּת יְהֵא חַיָּב בְּתִפִּלִּין, וְעַל כָּרְחֲךָ מִשּׁוּם דְּשׁוֹבֵת בִּשְׁאָר עִנְיְנֵי מְלָאכוֹת שֶׁאֵין תּוֹעֶלֶת לוֹ לִרְפוּאָתוֹ שִׁיךְ בּוֹ. שָׁם אוֹת, וְאִם כֵּן הָכִי נְמֵי בְּעִנְיָנֵנוּ הֵרֵי לֹא הַתֵּר לוֹ כִּי אִם הַמְּלָאכָה שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לְהַרְוִיחַ לְפַרְנָסָתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָמוּת בַּמִּדְבָּר בָּרָעָב וְאַף גַּם זֶה בְּצִמְצוּם, זֶה אֵינוֹ, דְּשֶׁם הוּא אוֹת וְהָכִי מַה שֶּׁבְּכָל יוֹם הוּא אוֹת גַּם כֵּן אֵין מֵתֵר בְּכָל מְלָאכוֹת לַעֲשׂוֹתָן וְהַיּוֹם אָסוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁשָּׁוֶה אֶצְלוֹ יוֹם שִׁבְעִיי זֶה לְכָל הַיָּמִים, דְּבְכָל יוֹם הוּא גַּם כֵּן אֵין מֵתֵר בְּשׁוּם מְלָאכָה, וְגַם אֲפִלּוּ בְּמָה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹבְתִים בְּאוֹתוֹ יוֹם מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה. אַךְ מִכָּל מָקוֹם לֹא בְּרִירָא סְבָרָא זוֹ כָּל כָּךְ אַךְ מִפְּנֵי טַעַם הָרִאשׁוֹן יֵשׁ לְחַיְבוֹ, **וְאַךְ בְּעֵת הַתְּפִלָּה שֶׁל שַׁבָּת לֹא יִנִּיחַ הַתְּפִלִּין כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תִּרְתֵּי דְּסָתְרֵי.** וְגַם דְּאִי לְאו הָכִי יִתְרַץ הַגְּמָרָא דְּמִנַּיִן שֶׁהוּא שַׁבָּת בְּמָה שֶׁאֵינוֹ מֵנִיחַ תְּפִלִּין, לְתַרוּץ שֵׁנִי שֶׁל הַתּוֹסָפוֹת (שם ד"ה עושה) דְּבְמָה שֶׁהוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה גַּם כֵּן מִנְּכַר שֶׁהוּא שַׁבָּת, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): **(ז)** גְּמָרָא (סט:): **(ח)** כֵּן מַשְׁמַע מִן הַפּוֹסְקִים וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"ז (ס"א): **ב (ט)** **וּמִזֶּה נוֹכַל לִלְמֹד בְּזִמְנֵנוּ דְּאִם נָתְנָה הַמֶּמְשָׁלָה הָרוֹמָמָה מְלָאכָה לְאִישׁ הַצָּבָא שֶׁתִּהְיֶה עֲשׂוּיָה מֻתֶּקֶנֶת לְיוֹם הַשַּׁבָּת בְּצַהֲרַיִם, מֻתָּר לְהָכִין הַמְּלָאכָה מִקֹּדֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַטָּרֵךְ לְחַלֵּל הַשַּׁבָּת, דַּהֲרֵי הַמֶּמְשָׁלָה לֹא צוָתָה שֶׁיַּעֲשֶׂה דְּוָקָא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.** וְכֵן נוֹכַל לִלְמֹד מִסִּימָן זֶה כַּמָּה הֲלָכוֹת הַמְצוּיוֹת בְּעִנְיָן זֶה: **(*)** וְאַרְאֶה קְצַת בְּאֵיזֶה מָקוֹם נִזְכְּרוּ וְיֵשׁ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁזְּכַרְתִּים כָּאן אַךְ קְצָרָה יָדִי בְּעֵת לְהַעְתִּיקָם]. א) הַחוֹרֵשׁ בְּסִימָן של"ז (בהקדמה). ב) הַזּוֹרֵעַ ג) הַקּוֹצֵר בְּסִימָן של"ו (סעיפים ג־ה, ח). ד) הַמְעַמֵּר בְּסִימָן ש"מ (ס"ו). ה) הַדָּשׁ בְּסִימָן ש"כ. ו) הַזּוֹרֶה בְּסִימָן שי"ט (סי"ז). ז) הַבּוֹרֵר גַּם כֵּן בְּסִימָן זֶה. ח) הַטּוֹחֵן בְּסִימָן שכ"א (סעיפים ד"כ, יט). ט) הַמְרַקֵּד בְּסִימָן שכ"ד (ס"א). י) הַלָּשׁ בְּסִימָן שכ"א (סעיפים יד־טז) וְשכ"ד (ס"ג). יא) הָאוֹפֶה וְכֵן מְכַשֵּׁל בְּסִימָן שי"ח וּבְסִימָן רנ"ג וְרנ"ד וְרנ"ז וְרנ"ח וְרנ"ט. יב) הַגּוֹזֵז בְּסִימָן ש"מ (סעיפים א־ב) וּבְסִימָן שכ"ח סְעִיף ל"א. יג) הַמְלַבֵּן בְּסִימָן ש"ב. יד) הַצּוֹבֵעַ בְּסוֹף סִימָן ש"כ (סעיפים יט־כ). טו) טז) הַקּוֹשֵׁר וְהַמַּתִּיר בְּסִימָן שי"ז. יז) יח) הַתּוֹפֵר וְהַקּוֹרֵעַ בְּסִימָן ש"מ (סעיפים ר"ז, יד). יט) הַצָּד בְּסִימָן שט"ז. כ) הַשּׁוֹחֵט גַּם זֶה שָׁם בְּסָעִיף ח' ט' י'. כא) הַמַּפְשִׁיט בְּסִימָן שכ"ז (משנ"ב ס"ק טו). כב) הַמּוֹלֵחַ וְהַמְעַבֵּד בְּסִימָן שכ"א (סעיפים ב־ו) וּבְסִימָן שכ"ז (ס"ז). כג) הַמְשַׁרְטֵט הָעִתְקֵתִי בְּסִימָן ש"מ (ס"ק כב). כד) הַמְמַחֵק בְּסִימָן שכ"ח סָעִיף (ו') (כ"ו) וּבְסִימָן ש"ב סָעִיף ח' וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. כה) הַמְחַתֵּךְ בְּסִימָן שכ"ב (סעיפים ד־ה). כו) כז) הַכּוֹתֵב וְהַמּוֹחֵק בְּסִימָן ש"מ (סעיפים ג־ה). כח) כט) הַבּוֹנֶה וְהַסּוֹתֵר בְּסִימָן שי"ג שי"ד שט"ו. ל) לא) הַמְכַבֶּה וְהַמַּבְעִיר בְּסִימָן רנ"ה וּבְסִימָן של"ד. לב) הַמַּכֶּה בַּפַּטִּישׁ בְּסִימָן שכ"ח (סכ"ח ומשנ"ב ס"ק קנב) וּבְסִימָן ש"מ (ס"ח וסי"ג, משנ"ב ס"ק כב, ביה"ל ד"ה במשקין ודי"ה ולא נתכוין ודי"ה וחייב) וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. לג) הַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת יְבֹאַר אִם יִרְצֶה ה' מִסִּימָן שמ"ה וְהָלְאָה. וְיֶתֶר הַשִּׁשָּׁה אָבוֹת מְלָאכוֹת בַּאֲרָתִי אוֹתָם מֵעַט פֹּה בְּסוֹף סִימָן זֶה: סְלִיק.

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"א) אסר בכל שבות בשביעי שלו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

קצה: הֲלָכוֹת שַׁבָּת סִימָן שדמ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הָאֲבוֹת מְלָאכוֹת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן [וְגַם הַשְּׁבוּתִין שֶׁגָּזְרוּ חַז״ל לִהְיוֹת סְיָג וְגָדֵר לַהתּוֹרָה] הַמְזֻכָּרִים בְּהַשְׁלְחָן עָרוּךְ [לְבַד מִמְּלָאכֶת הוֹצָאָה שֶׁיְּבֹאַר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בַּסִּימָן הַבָּא], וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ כִּי אִם לְהַעְתִּיק פֹּה (כִּי אִם) עוֹד אֵיזֶה אָבוֹת מְלָאכוֹת שֶׁלֹּא נִזְכְּרוּ פֹּה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ, דְּהַיְינוּ הַמְנַפֵּץ וְהַטּוֹוֶה וְהַמַּסֵּךְ וְהָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי בָּתֵּי נִירִין וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין, וּנְבָאֲרֵם אַחַת לְאַחַת.

א) הַסּוֹרֵק צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן, אוֹ שְׂאָר דְּבָרִים כְּמוֹ שְׁפוֹרְקִין הַפִּשְׁתָּן וְהַצֶּמֶר, אוֹ כְּמוֹ שֶׁנּוֹפְצִין הַצֶּמֶר לַעֲשׂוֹת הַלְּבָדִין, וְהַמְנַפֵּץ הַגִּידִין דְּהַיְינוּ שֶׁחוֹבֵט בְּמַקֵּל עַל הַגִּידִין עַד שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָן כְּחוּטִין לְטָווֹת אוֹתָן כְּמוֹ שֶׁהַסּוֹפְרִין עוֹשִׂין, כָּל זֶה קְרוּי מְנַפֵּץ וְחַיָּב. אֲבָל הַמְנַפֵּץ גִּבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן וְקַנַּבּוֹס, חַיָּב מִשּׁוּם דָּשׁ, שֶׁהֲרֵי מוֹצִיא הַפִּשְׁתָּן וְהַקַּנַּבּוֹס מִן הַגִּבְעוֹלִין [סְמַ״ג (לאוין סה, המנפץ), וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״ב כלל כג)].

ב) הַטּוֹוֶה אֹרֶךְ אַרְבָּעָה טְפָחִים מִכָּל דָּבָר הַנּוֹטֶוֶה, חַיָּב, אֶחָד הַטּוֹוֶה אֶת הַצֶּמֶר אוֹ פִּשְׁתָּן אוֹ נוֹצָה אוֹ שְׂעָרוֹת אוֹ גִּידִין וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, וְלָאו דַּוְקָא בִּכְלִי [כְּמוֹ שֶׁקּוֹרִין שְׁפִּי״ן רַעדי״ל] אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם טוֹוֶה בְּיָדַיִם [שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ לְטָווֹת כְּמוֹ שֶׁטּוֹוִין הַנָּשִׁים בְּיָדַיִם עַל שֶׁפִּינְדִי״ל], וּמִקְרָא מַלְּא הוּא (שמות לה כה) ״בְּיָדֶיהָ טָווּ״. וְהַלּוֹקֵחַ חוּטִין וְשׁוֹזֵר אוֹתָם [שֶׁקּוֹרִין אַיינְגִירְדְרַיי״ט], גַּם כֵּן חַיָּב מִשּׁוּם טוֹוֶה, וְכֵן הָעוֹשֶׂה הַלְּבָדִין דְּהַיְינוּ מָה שֶׁקּוֹרִין [קַאפְּעלוּשִׁי״ן אוֹ פִּילְשְׁצִי״ן], הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת טוֹוֶה וְחַיָּב.

ג) הָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי בָּתֵּי נִירִין, חַיָּב [וְעַיֵּן בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ז׳ (מ״ב) דְּשַׁבָּת וּבְפֶרֶק י״ג (מ״ב) דְּבּוּר הַמַּתְחִיל בְּנִירִין וּבְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (כלכלת שבת, העושה ב׳ בתי נירין) שֶׁהֲאֵרִיכוּ בָּזֶה]. הָעוֹשֶׂה נָפָה אוֹ כְּבָרָה אוֹ סַל אוֹ סְבָכָה, אוֹ שָׂאַרג מִטָּה בַּחֲבָלִים וְהוּא הַדִּין בְּקֶשׁ וּבְכָל דָּבָר, הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת טוֹוֶה וְחַיָּב. וְכֵן הָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי בָּתִּים חַיָּב, וּמְפָרֵשׁ רַשׁ״י (קה. ד״ה בנפה) דְּהֶנֶף לְאוֹ נִירִין מַמָּשׁ, אֶלָּא שֶׁמְּשַׁרְשֵׁר וּמַרְכִּיב חוּט אֶחָד בַּשְּׁתֵּי מִלְמַטָּה וְאֶחָד מִלְמַעְלָה וּמַעֲמִיד הַשְּׁתֵּי בָּהֶן כְּתִקּוּנוֹ.

ד) דֶּרֶךְ הָאוֹרְגִין שֶׁמּוֹתְחִין הַחוּטִין תְּחִלָּה בְּאֹרֶךְ הַיְרִיעָה וּבְרָחְבָּהּ, וּשְׁנַיִם אוֹחֲזִין זֶה מִכָּאן וְזֶה מִכָּאן וְאֶחָד שׁוֹטֵט בְּשַׁבָּט עַל הַחוּטִין וּמְתַקֵּן אוֹתָם זֶה בְּצַד זֶה עַד שֶׁתֵּעָשֶׂה כֻּלָּהּ שְׁתֵּי אוֹ עֵרֶב. וּמְתִיחַת הַחוּטִין כְּדֶרֶךְ הָאוֹרְגִין נִקְרָא מַסַּךְ, וּכְשֶׁכּוֹפְלִין אוֹתָהּ וּמַתְחִיל לְהַכְנִיס הַשְּׁתִי בָּעֵרֶב נִקְרָא אוֹרֵג.

ה) הַמַּסַּךְ חַיָּב, וְהַשּׁוֹטֵט עַל הַחוּטִין עַד שֶׁיִּתְפָּרְקוּ וְיִתְקַנֵּם הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת מַסַּךְ. וְהַמְדַקְדֵּק אֶת הַחוּטִין וּמַפְרִידָן בְּעֵת הָאֲרִיגָה, הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת אוֹרֵג.

ו) אֶחָד הָאוֹרֵג בְּבֶגֶד אוֹ בְּקָנִים, אוֹ שֶׁעוֹשִׂין חֻלּוֹנוֹת מֵחֲתִיכוֹת עֵץ כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין לְסַפֵּךְ עֲלֵיו, אוֹ בִּשְׂעָרוֹת אוֹ בְּכָל דָּבָר, חַיָּב. וְהַקּוֹלֵעַ נִימִין וּשְׂעָרוֹת וְכָל דָּבָר, הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת אוֹרֵג וְחַיָּב. וְהֲנֵי מִילֵּי בְּתָלוּשׁ, אֲבָל הַקּוֹלֵעַ שֵׂעָרוֹת רֹאשׁ בְּמֶחְבָּר אֵינוֹ כְּאוֹרֵג, דְּאֵין דֶּרֶךְ אֲרִיגָה בְּמֶחְבָּר בָּרֹאשׁ, וְגַם אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם. אֲבָל עַל כָּל פָּנִים אִסּוּר יֵשׁ בָּזֶה לְקַלְּעַ אוֹ לְהַתִּיר קְלִיעָתוֹ וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ש״ג סָעִיף כ״ו עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק פב).

ז) הַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין, לְרַמַּב״ם (פ״ט ה״כ) שֶׁמּוֹצִיא הַשְּׁתִי מִן הָעֵרֶב אוֹ לְהִפּוּךְ, וּלְרַאֲבַ״ד (שם) שֶׁחָתַךְ שְׁנֵי חוּטִין אַחַר הָאֲרִיגָה מִן הַמַּסֶּכֶת, חַיָּב. וּצְרִיכִין רוֹפְאֵי יִשְׂרָאֵל לְזַהֵר כְּשֶׁצְּרִיכִין חוּטִין מְפֹרָדִין [שֶׁקּוֹרִין קְנַייטִי״ן] לִתֵּן עַל הַמַּכָּה, וְלוֹקְחִין חֲתִיכַת בֶּגֶד פִּשְׁתָּן וּמַפְרִידִין הַחוּטִין, וְהֲוֵי מְלָאכָה דְּאוֹרַיְיתָא [כָּל זֶה מְלֻקָּט מֵהָרַמְבַּ״ם (פ״ט הי״ב טו־כ) וְהַחַיֵּי אָדָם (ח״ב כללים כג, כה) וְהַזְּכִירוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה (סי׳ כז כט־לא)]:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah